II. Najnovejše iznajdbe novejšega časa. (Napredek v zvezdoznanstvu; parni stroj; telegraf in telefon; vžigalice in razsvetljava; pisalna peresa; kamenotisk in fotografija; poštarstvo; metrske mere; šivalni stroj; aeroplani).

C) Svetovna vojna in ujedinjenje Jugoslovanov.

I. Svetovna vojna: 1. Vzroki svetovne vojne. 2. Rusko bojišče. 3. Francosko bojišče. 4. Stranska bojišča. 5. Italijanska fronta. 6. Srbija v svetovni vojni. 7. Mirovne pogodbe.

II. Ujedinjenje Jugoslovanov: 1. Delovanje Jugoslovanskega odbora. 2. Revolucija Jugoslovanov v Avstro-Ogrski. 3. Prva leta kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

D) Iz ustavoznanstva.

I. Glavne določbe ustave kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

II. Razvoj socijalnih uredb in ustavnega življenja v minulih dobah (posebno v Srbiji, v Grečiji in Rimu).

Obrtno nadaljevalno šolstvo.

Nove knjige za obrtne šole.

(Dopis.)

Približno pred 25 leti je bilo slovensko obrtno šolstvo še v povojih. V Ljubljani smo imeli državno obrtno učilišče najnižje vrste, a po deželi je životarilo nekaj obrtnih nadaljevalnih šol. Povsod pa so težko občutili pomanjkanje za naše razmere primernih učnih pripomočkov, bodisi za risanje, bodisi za merkantilne predmete. Ko so bili prirejeni prvi rokopisi za merkantilne predmete, ni bilo v Ljubljani dobiti založnika za te knjige. Tej mizeriji je odpomogla dunajska tvrdka, ki je izdala in založila nekaj slovenskih obrtnošolskih knjig. Nekaj jih je izšlo tudi v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju, kar je šteti v zaslugo takratnim nadzornikom, vnetim Slovencem, ki so iz bratovske ljubezni do nas Slovencev upoštevali naše žalostne razmere.

Vse te knjige so že razprodane, pomoči za nove izdaje pa ne moremo nikdar več pričakovati iz tujine. Zato je tembolj hvalevredno, da se je »Učiteljska tiskarna« odločila natisniti in založiti nekaj novih knjig. Hvalevredno je to tembolj, ker je zalaganje slovenskih obrtnih strokovnih knjig še vedno riskantno podjetje. Ne rečem, da bi se pri sedanjem številu šol in učencev ne dalo kaj zaslužiti, če bi se knjige sedaj še tako prirejale kakor pred leti. Pomisliti pa je, da je pouk na obrtnih učiliščih že skoro povsod ločen po obrtnih strokah in morajo to upoštevati tudi nove knjige. Kolikor več strok pa je upoštevati pri spisovanju knjige za en predmet, tem manj izvodov je treba za posamezne stroke. Majhne izdaje pa podražujejo ceno posamezni knjigi.

Učiteljska tiskarna se teh stroškov ni ustrašila. Nasprotno: izdala je najprej Podkrajškovo **»Pomočniško izkušnjo za rokodelske obrte«**, potem pa v kratkih presledkih Podkrajškovo **»Računstvo za ženske obrte«** in istega pisatelja **»Knjigovodstvo za ženske obrte«**.

O vrednosti teh knjig ni da bi govorili tukaj, ker jih izobražen učitelj lahko oceni sam. Pač pa je namen tem vrsticam, opozoriti učiteljstvo na nekaj drugega. V mislih nam je pred vsem šolnikova samoizobrazba. Učitelj, ki hoče biti na višku časa, mora iz lastnega študija poznati vso sodobno strokovno literaturo. Učitelji obrtnih nadaljevalnih šol so že po službi prisiljeni, da se seznanijo z vsebino novih knjig te vrste. Učitelji, ki ne poučujejo na takih šolah, pa naj jih čitajo, da se vsaj deloma pripravijo za pouk na teh šolah, če bi bili kdaj poklicani v to.

Učitelj, ki pozna te knjige, naj jih tudi razširja. Na obrtni nadaljevalni šoli naj ne trpi pri pouku učencev brez knjige. Ne samo, da je veliko lažje poučevati in se učiti s knjigo kakor brez nje, je knjiga za vsakega vajenca tudi za njegovo poznejše življenje velikega pomena. Kdor ne uči na obrtni nadaljevalni šoli, naj opozarja mojstre, pomočnike in vajence svojega šolskega okoliša na vsako novo obrtnošolsko knjigo. Razloži naj jim pomen knjige in jo priporoča v nakup.

Če bo »Učiteljska tiskarna« prvo izdajo založnih knjig hitro razpečala, bo lahko priredila drugo in tudi tretjo ter prevzela v zalogo še druge za obrtno šolstvo važne knjige. Čim obsežnejši pa bo delokrog »Učiteljske tiskarne«, tem pomembnejše bo to podjetje v organizacijah učiteljskega stanu.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Matice!“

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna „Učiteljske tiskarne v Ljubljani“, Frančiškanska ulica štev. 6.

—k **Vestnik šolske Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani** za leto 1922. Izdalo vodstvo. Cena 20 K. Natisnila »Narodna tiskarna«. Vsebina: Koledar. Rodoslov našega kralj. doma. Kralj. SHS barve in grb. Pristojbine — poštne, brzojavne, telefonske. Lestvice. Narodnemu delu. Nekrolog kralju Petru I. Poklon kralju Aleksandru I. Sedemdesetletnici (sliki: Ivan Tavčar in Ivan Hribar). Ob Svetčevem grobu. Na življenja cesti. Ani Dimnikovi. Slovenska mati (s sliko Ane Dimnikove). Narodni ponos. Pesem osvete. Trije pokojni Ciril-Metodarji iz neodrešene domovine (slike: J. Čuček, M. Lavrenčič, dr. A. Frank). Pri biskupu Strossmaverju. Vestnik o delovanju Družbe. — Širite koledar Družbe sv. Cirila in Metoda!

—k **Cankarjev zbornik.** Spominu Ivana Cankarja posvetil »Ljubljanski Zvon«. Založila Tiskovna zadruga. V Ljubljani 1921, str. 180. Cena 18 Din, vez. 21 Din, po pošti 2 Din. več. K tretji obletnici Cankarjeve smrti je izšel ta spominski zbornik, ki bo dobro došel vsem, ki se zanimajo za umetnika in človeka Cankarja. Temu imenu služijo priobčeni članki o Cankarju in številna njegova do sedaj še nenatisnjena dela in pisma. Zbirko otvarja prof. **dr. Prijatelj** z obširno analizo Cankarjeve umetnosti »Domovina, glej umetnik«. Prof. **dr. Šerko** analizira Cankarjevega »Polikarpa«, **dr. R. Mole** prinaša zanimivo gradivo o delovanju **Ketteja**, tega najmočnejšega inicijatorja in voditelja »Zadružanov«, **N. Bartulović** analizira v hrvaško pisanem članku »Cankarova subjektivnost« etične podlage Cankarjevega dela, **B. Vybiral** pa podaja češko pisan obširen pregled čeških prevodov iz Cankarja in člankov o Cankarju in njegovih delih. Večina prispevkov tvorijo Cankarjeva doslej še nenatisnjena dela: satira na Mahniča iz rokopisnega zvezka ljubljanskih realcev, dve njegovi avtobiografiji, prve pesmi, pisma Aškercu, pisma prijateljem o njegovih dramah, albumski verzi, gradivo za »Erotiko«, predavanja o slovenski literaturi, akti njegovega političnega procesa zaradi predavanja o »Slovencih in Jugoslovanstvu« itd. Ta bogata vsebina in njej primerno res okusna zunanja oprema stavita »Cankarjev zbornik« **v prvo vrsto** naših letošnjih knjižnih daril za Božič. Prepričani smo, da bodo segli po njem ne le številni Cankarjevi ljubitelji, ampak tudi oni, ki jim je Cankar še vedno nekako tuj. O knjigi bomo še izpregovorili. Naroča se Cankarjev zbornik pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica nasproti Glavne pošte.

—k **Hrvatsko pjevačko društvo »Kolo« iz Zagreba** je priredilo v nedeljo, 18. t. m., zvečer v dvorani hotela »Union« lep koncert pod vrlo spretnim vodstvom mladega kapelnika zagrebškega narodnega gledališča g. Oskarja Smodeka. — Zbor šteje približno 80 pevk in pevcev; njegova disciplina je vzorna, šola izborna. Glasovni materijal je prav dober, le nekateri izmed tenorjev imajo nekoliko preveč odkrite glasove, ki se čutijo — posebno pri forte — preglasni in malo hreščeči, kar moti naše uho. Sicer pa je bila intonacija točna in jako čista, dinamika pa naravnost mojstrsko izvedena, izvzemši včasih prenagle prehode iz f in ff v p in pp in obratno, da sem pogrešal izrazitejše crescendiranje in decrescendiranje. Vsa čast in popolno priznanje »Kolašem« na res umetniškem prednašanju in iskrena jim hvala za prelep užitek, ki sem ga imel na koncertu. Vobče mi je ženski zbor ugajal bolje nego moški. — Program je obsegal najboljše in najkarakterističnejše skladbe slovanske glasbene romantike in harmonizacije jugoslovanske narodne pesmi. Pevski zbor »Glasbene Matice« je poklonil »Kolašem« dva venca s trakovi. Obisk je bil dober, a bil bi prav dober, ako bi ne bil koncert na nedeljo. —c.

—k **Glasbena čitalnica.** Orkestralno društvo »Glasbene Matice« v Ljubljani je že pričetkom marca 1920 stopilo pred ljubitelje glasbe z načrtom **ustanovitve glasbene čitalnice.** Malodane vsi glasbeniki in glasbeni interesenti so simpatično pozdravili to idejo ter se je na krožečih priglasilnih polah prijavilo nad 100 članov. — Predsednik orkestralnega društva, okrajni glavar dr. Karlin, je preskrbel vse predpriprave za ustanovitev čitalnice in sklical dne 12. t. m. ob 18. uri ustanovni občni zbor v veliki dvorani »Glasbene Matice«. Dobil je na vpogled okrog 25 poskusnih izvodov raznih tu- in inozemskih glasbenih revij in časopisov (slovenskih, čeških, francoskih, nemških in italijanskih); napravil je proračun, v kolikor se je mogel pri menjajočih se cenah določiti. Prečital je društvena pravila, ki jih je občni zbor brez ugovora odobril in sprejel. Določila se je vpisnina za člana po 5 Din. in mesečna članarina po 3 Din. »Glasbena Matica« da za prvi začetek radovoljno na razpolago sobo poleg svoje pisarne v Gosposki ulici, kjer imajo člani dostop od 18. ure dalje. V odbor so bili izvoljeni: predsednik g. dr. Karlin; podpredsednik g. dr. Josip Čerin; blagajnik g. Koritsky; namestnika g. Rupelj in ga. Schweigerjeva; preglednika gg. Šantel in Bravničar. Smoter glasbene čitalnice je — poleg ureditve glasbenih revij in časopisov svojim članom — tudi prirejanje glasbenih predavanj in izdajanje glasbenih publikacij. Čitalnica prične svoje delovanje že s pričetkom novega leta 1922. Vsi tovariši in tovarišice, ljubitelji glasbe, so vabljeni, da pristopijo društvu kot redni člani. —c.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

NAVODILA DOPISNIKOM!

1. Društvena poročila naj bodo kratka in stvarna, vsebujejo naj le aktualne razprave, ki zanimajo čim širši krog čitateljev.

2. Vsebujejo naj le sklepe zborovanj v posameznih vprašanjih, razprav in utemeljevanj ni potreba navajati podrobno.

3. Nad vsakim sklepom napravi v poročilu naslov, da čitatelj na prvi pogled vidi, o čem se razpravlja in kaj vsebuje dotični oddelek. To napravi društvena poročila zanimiva.

4. Opuščaj vse nebistvene opise zborovanja in morebitne sestanke po zborovanju in osebne kulte, pozdrave, zahvale itd., ki jemljejo le dragocen prostor uredniku.

5. Društvena poročila naj nam dajo pregled o gibanju organizacije, v koliko učiteljstvo zasleduje aktualna stanovska vprašanja in kako stališče zavzema v posameznih vprašanjih; dajejo naj inicijativo centrali za potrebne korake in ukrepe, ki bi bili dobri.

+ **Slovenjgraško učiteljsko društvo** je zborovalo v nedeljo dne 11. XII. 1921 v Slovenjgradcu. Uvodoma je tov. predsednik pozdravil vse navzoče, posebno došle goste: tov. Čučeka iz Cirkovic in učiteljstvo mešč. šole v Slovenjgradcu. Nato je predsednik prečital došle dopise in sicer dopis »Odseka za uč. konvikt«, dopis »Pedagoško didaktiškega krožka v Mariboru« in dopis »Društva uč. Samopomoči«. Pojasnil je namen in pomen Samopomoči in ped. did. krožka ter animiral članstvo za pristop. Pri tem se je tudi razdelilo 6 blokov za uč. konvikt in 2 bloka za ped. did. krožek.

Poročilo 1. drž. skupščine v Zagrebu je izostalo, ker je isto itak čital vsak član v »Tovarišu«. Le predsednik je dostavil še nekaj besed o svojih vtisih v Zagrebu in tudi tov. Šalamun je podal nekaj zanimivosti o vrlih srbskih tovariših. Sledil je razgovor o novih šolskih tiskovinah. G. nadzornik Grmovšek je podal obširno in natančno pojasnilo glede enotne izpolnitve teh tiskovin. Končno je bila sprejeta še sledeča resolucija: **»Učiteljstvo je z ogorčenjem čitalo v »Učit. Tovarišu« poročilo o zadevi tovariša Möderndorferja ter stoji solidarno na strani predsedništva naše organizacije, ki naj povzame potrebne korake, da se za navedeni slučaj dobi zadoščenje in da se ne bodo dogajali vdrugič enaki slučaji.«** — S tem se je zaključilo zborovanje: čas in vzpored prihodnjega bode pravočasno objavljen.

+ **Učiteljsko društvo za laški okraj** je zborovalo dne 3. grudna 1921 v šoli na Zidanem mostu. Navzočih je bilo lepo število članov. Tov. predsednik se spominja njega, ki je tolikrat tvegal življenje za svoj narod, našega pokojnega kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja. Vsi navzoči mu zakličejo trikratni »slava«. — Njegovemu Vel. Aleksandru pa zaori iz polnih grl trikratni »živio«. Po pozdravu na vse navzoče, zlasti še na nove člane tovariše in tovarišice, preide predsednik na dnevni red. Prečitajo se došli dopisi. Za pedagoško - didaktiški krožek v Mariboru se nabere z blokom lepa vsota dinarjev. O pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini poda gdč. Lunder svoje poročilo, ki se tiče njenih osebnih vtisov. Za svoje izvajanje je žela mnogo zasluženega odobravanja. O državni skupščini v Zagrebu pa poroča tov. predsednik Gnus ter citira nekaj odlomkov iz ljudsko-šolskega zakona. Vsem njegovim izvajanjem so sledili navzoči z živim zanimanjem. Najlepša pa je bila IV. točka dnevnega reda, predavanje tov. Vitka Jurka o njegovih doživljajih na albanski granici. Marsikateremu je izvabil solze v oči, ko nam je v pestrih barvah slikal, kako vzgaja Srb svojo deco v narodnem duhu. Za svoje, nad vse zanimivo predavanje je žel tudi obilo pohvale. Želeti bi pa bilo, da pošlje svoj referat v ponatis, ker bi gotovo zanimal tudi druge. Ko smo konečno izpraznili še vprašalno skrinjico, v zadevi matičnih listov, dnevnic, molitve v šoli, poučevanja nemščine in izenačenje učnega načrta za Slovenijo, je zaključil tov. predsednik lepo uspelo zborovanje.

+ **Radovljiško okrajno učiteljsko društvo** je zborovalo dne 7. decembra t. l. v Radovljici. Udeležilo se je zborovanja 68 članov — mnogo premalo, ker šteje društvo danes 110 članov. V znamenju premale požrtvovalnosti je odrekla cela dolina. To se je opažalo! V nagovoru je tov. predsednik povdarjal važnost in potrebo naših zborovanj in z žalostjo konštatiral slabo udeležbo. Zborovanja se je udeležil tudi tovariš nadzornik g. Turk, ki je opravičil g. vladnega svetnika Mencingerja, ki ni mogel prisostvovati zborovanju vsled poslov. Tov. Jože Korošec je z njemu lastno spretnostjo referiral: Vzgojni moment pri pouku z ozirom na našo državo. Tov. Drago Hudé je poročal o skupščini UJU v Zagrebu in o novem šolskem zakonu, ki ga v kratkem prinese »Učit. Tovariš«. Tov. Leopold Baebler poroča o »Samopomoči« (v slučaju smrti) ter priporoča k čim večji udeležbi. Tov. Eg. Schiffrer se pritožuje vsled premajhne agilnosti pri razpečavanju blokov za »Učit. konvikt« ter imenoma navaja dve društvi, ki sta vrnili vse bloke, ne razpečavši niti enega lističa. Ta bojkot se opaža posebno iz enega dela Slovenije. Eno društvo je tudi sicer vrnilo vse bloke, da jih razpečamo drugje, toda zavezalo se je, poslati znatno vsoto. Upamo, da se vsa nevzajemna mnenja razblinijo v korist dobrega namena. Tovarišice in tovariši! Na delo dalje brez motenja: »Učiteljski konvikt« moramo zgraditi; to je naša naloga! — Sklene se, da pristopi društvo k čekovnemu uradu. Sklene se dalje v neki zadevi poslati resolucijo na državno skupščino. Prihodnje zborovanje — občni zbor — se vrši dne 14. januarja 1922 v Lescah.

+ **Učiteljsko društvo za Maribor** je zborovalo 7. t. m. ob prav povoljni udeležbi. Prav pičlo številce tovarišev in tovarišic pa še sedaj ne čuti toliko potrebe in stanovske zavesti, da bi vsak mesec žrtvovali par uric svojim sotovarišem in — sebi. Prihodnjič pridemo z imeni, da jih bodo poznali tudi drugi, ne samo mi. Zborovanja se je udeležilo več meščansko-šolskega učiteljstva in pa naš tovariš, župan Grčar. Predsednik pozdravi župana tovariša Grčarja, čestita tov. Ostercu na odličnem uspehu pri izpitu, pozdravi tov. Jurkovičevo, ki je došla iz Prekmurja ter izrazi v imenu društva tov. Pirkmajerjevi sožalje povodom smrti njenega očeta, ki ni zadela samo ožje rodbine, ampak čuti izgubo vse učiteljstvo. Predno se preide k dnevnemu redu povzame besedo tov. g. župan Grčar, povdarja velike naloge, ki čakajo občino v kulturnem in socijalnem oziru. Omenja zasluge učiteljstva pri prevratu in naslednja leta ter prosi še nadaljnega sodelovanja in zaupanja pri rešitvi nadaljnih važnih nalog. On je bil, je in bode v prvi vrsti učitelj in tovariš, čeprav opravlja druge posle. Stremljenje učiteljstva bode povsod in vedno podpiral in zagovarjal. Njegove besede so našle prijazen odmev. Zapisnik se prečita in odobri. Tekoče zadeve in dopisi se vzamejo na znanje. Tov. Malenšek poda zanimivo predavanje o razmerah, šegah in navadah v Macedoniji, katere je opazoval na licu mesta kot vojaški upoklicanec. Predsednik mu izreče zahvalo za poučno sliko, katera mu bode gotovo koristila pri pouku o spoznanju naše širše domovine. Predsednik Tomažič poroča o glavnem zborovanju skupščine UJU v Zagrebu. Z začudenjem se je zaznalo, da se na tej skupščini niti zinila ni nobena besedica o meščansko-šolskem učiteljstvu. Kaj je bilo vzrok. Pri slučajnostih se je razgovarjalo o predavanju prof. Reisnerja glede službene pragmatike in gmotnega vprašanja učiteljstva. Iz njegovih izvajanj se je dalo posneti, da ne čaka učiteljstva nič dobrega ne v enem, kakor tudi ne v drugem oziru. Zlasti glede stališča in mnenja o omoženih tovarišicah, ki je po krivici zelo neugodno in do katerega je privedlo merodajne faktorje pavšalno besedičenje, ne pa lastno opazovanje in štatistični materijal šol. oblasti, so padale precej ostre besede, kar je lahko razumljivo. — Na predlog tov. Hrena se je izvolil petčlanski odbor, ki naj izdela pravila za »Učiteliski dom«, ki bode imel isto nalogo približno kakor jo ima ljubljanski konvikt. Izvoljeni so bili sledeči: Kožuh, Vodenik, Milčinska, Mešičkova in Hren. — Tov. Alt omenja pomen in udobnosti pri »Uradniškem društvu« ter poziva navzoče za pristop. Tov. Tomažičeva, kot